БАТЛАВ:
МОНГОЛ УЛСЫН
ШАДАР САЙД
Н.НОМТОЙБАЯР
2026 оны 10 дугаар
сарын 01-ны өдөр

БАТЛАВ:
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД
Г.ТЭМҮҮЛЭН
2026 оны 10 дугаар
сарын 01-ны өдөр

УЛСЫН НӨӨЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1-д “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн”, Арван есдүгээр зүйлийн 1-д “Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна” гэж;

Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор батлсан “Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 3.4.1.5-д “Халдварт өвчний нийтийг хамарсан тархалт, гамшгийн үед авах арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангаж, урьдчилан сэргийлэх эм, тарилга, вакцин, био бэлдмэлийн улсын нөөцийг бүрдүүлнэ”, 3.4.2.3-д “Стратегийн хүнсний бүтээгдэхүүний нийлүүлэлтийг баталгаажуулах урт хугацааны тогтвортой гэрээ байгуулах, гамшгийн үед хэрэглэх стратегийн хүнсний бүтээгдэхүүний улсын нөөц бүрдүүлж, чадавхыг бэхжүүлнэ” гэж,

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн Зорилго 7-д “Улсын батлан хамгаалах чадавхыг бэхжүүлж, хүний эрх, эрх чөлөө, нийгмийн дэг журам, иргэдийн амьдрах орчны аюулгүй байдлыг хангах, гамшгийн эрсдэлийг бууруулах замаар хүн, нийгмийн аюулгүй байдлыг хангана”, Зорилт 7.3-т “Уламжлалт бус аюулын эрсдэлийг бууруулах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох чадавхыг бэхжүүлж, хүн-нийгмийн амар тайван орчныг бүрдүүлнэ”, 7.3.15-д Улсын нөөц, хүмүүнлэгийн тусламжийн зохицуулалт, хүч хэрэгслийн бэлэн байдлыг сайжруулж, гамшгийн голомтод эрэн хайх, аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох чадавхыг бэхжүүлнэ гэж;

Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор батлсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3.4.2.6-д ”Байгалийн гамшигт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэх, болзошгүй гарз хохирлын эрсдэлийг бууруулах, даван туулах чадавхыг бэхжүүлнэ”, “3.3.4.19-д “Стратегийн

хүнсний хангамж, нөөцийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлнэ", 3.3.4.34-д "Үндэсний сөрөн тэсвэрлэх чадавх, хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах үүднээс стратегийн нөөц бүрдүүлэх хүрээнд жил бүр 100.0 мянган тонн хүнсний улаан буудайн нөөц бүрдүүлнэ", 4.4.4.6-д "Улсын нөөц, хүмүүнлэгийн тусламжийн зохицуулалт, хүч хэрэгсэл, агуулахын технологийг хөгжүүлж, гамшгийн үеийн болон стратегийн зориулалттай бараа материалын нөөц, хангамжийн хэмжээг нэмэгдүүлнэ", 4.4.4.14-т "Гамшгийн шуурхай удирдлага, зохион байгуулалтыг оновчтой болгож, гамшгийн улмаас иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, нийгэм, эдийн засагт учирч болзошгүй хүндрэлийг шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг сайжруулна", 4.4.5.1-т "Геополитикийн тогтворгүй байдал, цар тахлын үеийн болон түүний дараах эдийн засгийн хямрал, эрчим хүчний дутагдал, тээвэр логистикийн доголдол, хиймэл оюун ухаан, кибер аюулгүй байдал, дэвшилтэт технологийн хурдацтай шилжилтийн тодорхой бус байдал, санхүүгийн эх үүсвэрийн хүрэлцээгүй байдал, уур амьсгалын өөрчлөлт, байгаль, цаг уурын нөлөөлөл болон бусад эрсдэлийг даван туулах, хариу бэлтгэл арга хэмжээг шуурхай авах зорилгоор холбогдох хууль тогтоомж, бодлогын баримт бичигт өөрчлөлт оруулах, төсөв, мөнгөний бодлогын уялдааг хангасан эрсдэлийн удирдлагын цогц бодлого, төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжүүлнэ" гэж тус тус заасан.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.2-т "Монгол Улсын Үндсэн хуульд өөрөөр заагаагүй бол Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газар энэ хуулийн 36.1-д зааснаас бусад асуудлаар хууль тогтоомжийн төсөл санаачилж болно" гэж, Засгийн газрын 2024 оны 181 дүгээр тогтоолоор батлсан "Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2028 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл"-ийн 1.3 дахь хэсгийн 19-д "Улсын нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Сангийн яамтай хамтран боловсруулж, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхийг Монгол Улсын Шадар сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд тусгасан нь хууль санаачлах эрхийн хүрээ, хязгаарт нийцүүлэн Улсын нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

НҮБ-ын Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах газраас олон улсын гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагааны хурлыг 2015 онд Япон улсын Сендай хотноо зохион байгуулж "Сендайн үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийг баталсан.

Сендайн үйл ажиллагааны хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газраас 2017 онд дунд хугацааны стратегийг баталсан.

Сендайн үйл ажиллагааны 2015-2030 оны хөтөлбөрийн 19 (i)-дугаарт гамшиг эрсдэлийг бууруулах, гамшгийн болон онцгой нөхцөл байдлын улмаас учирч болох хохирлыг бууруулахад чиглэсэн үр дүнтэй арга хэмжээ авах асуудал нь газар зүйн байрлал, дэд бүтэц, орон нутгийн иргэдийн гамшигт өртөх эмзэг байдал зэрэг гамшгийн эрсдэлийг ойлгон гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлэн ажиллахыг үйл ажиллагааны нэг зарчим болгон тодорхойлжээ.

Олон улсын уриалга, эрх зүйн бичиг баримтад дурдагдсан шаардлага, Монгол Улсын гамшгаас хамгаалах тухай хууль тогтоомжийн хүрээнд болон Улсын нөөцийн тухай хуульд заасан гамшгийн онцгой нөхцөл байдал тохиолдсон үед аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн хэмжээнд аюултай цаг өрсөж хүний амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалахад орон нутгийн нөөцийн хууль эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, үйл ажиллагааны менежментийг хөгжүүлэн гамшгаас

хамгаалах бэлэн байдлыг хангахад Улсын нөөцийн тухай хуульд орох нэмэлт, өөрчлөлтүүдийн үзэл санаа оршиж байгаа болно.

1.2.Практик үндэслэл, шаардлага:

Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Улсын нөөцийн тухай хуульд улсын нөөцийг стратегийн, батлан хамгаалах материаллаг, гамшгийн болон орон нутгийн нөөц гэж 4 ангилснаас батлан хамгаалах материаллаг нөөцийг Монгол Улсын Батлан хамгаалах тухай хуулиар зохицуулж байна. Харин Улсын нөөцийн тухай хуулиар зохицуулж буй стратегийн, гамшгийн болон орон нутгийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх, хуульд заасан нөхцөл шаардлагын дагуу захиран зарцуулах үйл ажиллагааны практик болон уг хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээнээс дүгнэн үзвэл орон нутгийн нөөц бүрдүүлэх үйл ажиллагаа төдийлэн хангалттай түвшинд хүрэхгүй байна.

Гамшиг, онцгой нөхцөл байдлын үед хүн амд үзүүлэх тусламж, үйлчилгээг цаг алдалгүй хүргэх, орон нутгийн гамшгийг даван туулах чадварыг нэмэгдүүлэх нь нөөцийн удирдлагаас шууд хамааралтай. Иймд орон нутгийн онцлогт тохирсон нөөц бүрдүүлэлт, хадгалалтын тогтолцоог боловсронгуй болгох үүднээс Улсын нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хэрэгцээ бий болжээ.

Дэлхий дахинд геополитик, нийгэм, эдийн засгийн тогтворгүй байдал үүсэж, тээвэр логистик болон хангамжийн тасалдал нэмэгдэхийн зэрэгцээ уур амьсгалын өөрчлөлт, хотжилт, технологийн дэвшлээс үүдэлтэй гамшиг, осол болон халдварт өвчний эрсдэл улам бүр эрчимжиж байна.

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тохиолдох байгалийн аюулт үзэгдлийн давтамж, хүч чадал нэмэгдэж, хүн, малын гоц халдварт өвчний эрсдэл эрчимжиж байна. Энэхүү нөхцөл байдал нь хүн амын амь нас, эд хөрөнгөд аюул учруулахаас гадна улс орны нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой байдалд үлэмж хэмжээний хохирол учруулж байна.

Тухайлбал, Дэлхийн дулаарал, уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөгөөр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үер, ган, зуд, хэт халалт, ой, хээрийн түймэр, гоц халдварт өвчний давтамж эрс нэмэгдлээ. Статистик мэдээллээр 2016 онтой харьцуулахад 2025 онд ус, цаг уурын гаралтай аюулт үзэгдлийн тоо 2.4 дахин өссөн. Сүүлийн 10 жилд (2016-2025 он) 45,446 удаагийн гамшиг, осол тохиолдож, үүний улмаас 4,338 хүний амь нас эрсдэж, 11.3 сая мал хорогдон, эдийн засагт 1.9 их наяд төгрөгийн шууд хохирол учирсан нь улсын нөөцийн бэлэн байдлыг шинэ шатанд гаргахыг шаардаж байна.

Практикт тулгарч буй хүндрэлийг арилгах, гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагааны шуурхай, үр дүнтэй байдлыг хангах, нөөцийн удирдлага болон хэрэгжүүлэгч байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой эрх зүйн зохицуулалтыг тодотгож, хэрэгжилтийг сайжруулах хэрэгцээ, шаардлага үүсээд байна. Үүнд:

1. Одоогийн хуулиар орон нутгийн нөөцийг бүрдүүлэх үүргийг Засаг дарга болон аж ахуйн нэгжүүд хүлээдэг ч практик дээр эдгээр нөөц нь Онцгой байдлын ерөнхий газрын бүртгэл, хяналтад байдаггүй. Энэ нь гамшгийн үед нөөцийн бэлэн байдлыг бодитоор үнэлэх боломжийг хязгаарлаж байна. Орон нутагт нөөцийг зөвхөн малын өвс, тэжээлийн хэмжээнд явцуу ойлгож бэлтгэдэг практик тогтсон. Гамшиг, онцгой нөхцөл байдал үүсэхэд хүн амд нэн

шаардлагатай хүнс, ундны ус, эм, эмнэлгийн хэрэгслийг аймаг, сумын түвшинд нөөцлөх, тэдгээрийг хадгалах дэд бүтцийг (агуулах, программ хангамж) хөгжүүлэх шаардлагатай.

2. Гамшгийн бэлэн байдлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөөц нь зөвхөн баримт бичигт төлөвлөгдөх бус, бодит байдалд чанар, хүртээмжийн шаардлага хангаж буйг хянахын тулд улсын нөөцийн бараа материалын нэгдсэн мэдээллийн санг байгуулж, програм хангамжийн туслamжтайгаар эрсдэлийг удирдах хэрэгцээ үүссэн.

3. Нөөцийн бараа материалыг чанартай хадгалахын тулд технологийн дагуу сэлгэх үйл ажиллагаа тогтмол хийгдэх ёстой. Гэвч өнөөдөр үүнд зориулсан тусгайлсан зардал байхгүй, салбар нэгжүүд дотоод нөөц бололцоогоороо гүйцэтгэж байгаа нь хадгалалтын горим алдагдах эрсдэлийг дагуулж байна.

4. Гамшгийн голомтын бүсэд нэн шаардлагатай бараа материалыг улсын нөөцөөс гаргахад Засгийн газрын хуралдааны шийдвэрийг хүлээж цаг алдалгүйгээр, Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр шуурхай гаргаж, дараа нь Засгийн газарт танилцуулж шийдвэрлүүлдэг уян хатан зохицуулалт үгүйлэгдэж байна.

5. Улсын нөөцийн агуулах, барилга байгууламжийн насжилт ихэссэн, дэд бүтэц муудсан нь хүнсний аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагад сөргөөр нөлөөлж байна. Иймд агуулахыг шинээр барих, өргөтгөх зардлыг улсын төсөв болон төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд шийдвэрлэх эрх зүйн үндсийг бий болгох шаардлага бий болоод байна.

Улсын нөөцийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээний тайланд үндэслэн эрх зүйн зохицуулалтыг дараах чиглэлээр боловсронгуй болгох шаардлагатай гэж дүгнэв. Үүнд:

1. Орон нутгийн нөөцийн удирдлага, хяналтын тогтолцоог тодорхой болгох: Орон нутгийн нөөцөд бүрдүүлэх бараа, материалын нэр төрөл, тоо хэмжээ тодорхойгүй, хариуцах байгууллага, албан тушаалтан болон хяналтын механизм нарийвчлагдаагүй нь хуулийн хэрэгжилтийг сулруулж байна. Гамшиг, аюулт үзэгдлийн үед нэн шаардлагатай тусламжийг шууд улсын нөөцөөс гаргадаг практик нь орон нутгийн түвшинд нөөц бүрдүүлэх хөшүүрэггүй болгож байгаа тул орон нутгийн нөөцийн бүрдүүлэлт, хадгалалт, зарцуулалтын эрх зүйн зохицуулалтыг шинэчлэн тогтоох шаардлагатай. Эдгээр зохицуулалтыг шинэчлэн тогтоосноор орон нутгийн нөөцийн бүрдүүлэлт, хадгалалт, зарцуулалт нь шат шатандаа тодорхой, хариуцлагатай, хяналттай болох бөгөөд улсын нөөцийн ачааллыг бууруулж, гамшгийн хариу арга хэмжээний шуурхай байдлыг хангах ач холбогдолтой.

2. Нөөцийн хэрэгцээг тодорхойлоход мэргэжлийн байгууллагуудын оролцоог хангах: Стратегийн болон гамшгийн нөөцийн байршил, нэр төрөл, тоо хэмжээг тогтоохдоо шинжлэх ухааны үндэслэлтэй арга зүй, эдийн засаг, санхүүгийн бодит тооцоолол дутагдаж байна. Иймд нөөцийн хэрэгцээг төлөвлөхдөө төсөв, санхүү, худалдаа, эдийн засгийн мэргэжлийн байгууллагуудын оролцоог хангах, эрсдэлийн удирдлагад суурилсан эрх зүйн үндсийг бий болгох нь зүйтэй байна.

3. Нөөцийн нэгдсэн мэдээллийн сан, цахим удирдлагыг нэвтрүүлэх: Гамшгаас хамгаалах тухай хуулиар хүлээсэн нөөц бүрдүүлэх чиг үүргийн хэрэгжилт (Засаг дарга, албад, хуулийн этгээд) практикт бодитой байгаа эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгөх боломжгүй байна. Иймд улсын хэмжээнд нөөцийн бараа, материалын мэдээллийн санг үүсгэж, програм хангамжид суурилсан удирдлагын менежментийг нэвтрүүлснээр нөөцийн чанар, хүрэлцээнд бодит хяналт тавих боломж бүрдэж, шаардлагатай тусламж, нөөц бэлэн байгаа эсэхэд эргэлзээгүй дүн шинжилгээ хийх боломжтой болно.

4. Агуулахын дэд бүтэц, санхүүжилтийн механизмыг шинэчлэх: Нөөцийн агуулахын насжилт ихсэж, хадгалалтын горим болон хүнсний аюулгүй байдал алдагдах эрсдэл үүссэнийг шийдвэрлэхийн тулд дэд бүтцийн менежментийг шинэчлэн хуульчлах шаардлагатай. Агуулах шинээр барих, өргөтгөх, засвар үйлчилгээний зардлыг улсын төсвөөс гадна Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд шийдвэрлэх эрх зүйн зохицуулалтыг тусгах, агуулах, барилга байгууламжид тавигдах шаардлагыг батлан мөрдүүлэх эрхийг эрх бүхий этгээдэд олгож, аюулгүй байдал, харуул хамгаалалтын журмыг хуульчлах, агуулах савыг түрээслэх замаар өөрийн орлого бүрдүүлэх эрх зүйн үндсийг нээх шаардлагатай байна. Эдгээр зохицуулалтыг нэвтрүүлснээр нөөцийн агуулахын дэд бүтэц зах зээлийн зарчмаар шинэчлэгдэх нөхцөл бүрдэж, стратегийн бараа, бүтээгдэхүүний хадгалалтын аюулгүй байдал баталгаажих юм.

5. Бараа материалыг сэлгэх үйл ажиллагааг технологижуулах: Нөөцийн бараа материалыг сэлгэх ажиллагааг зөвхөн "байршил солих" эсвэл "биеийн хүчээр зөөх" төдийхнөөр хязгаарлаж буй өнөөгийн дутагдалтай туршлагыг халж, хадгалалтын чанарыг баталгаажуулах нийтлэг ойлголтын томъёолол, технологийн горимын зохицуулалт байхаар хуульчлах шаардлагатай. Сэлгэлтийг зөвхөн механик хөдөлгөөн бус, бараа материалын чанарыг хадгалахад чиглэсэн нарийвчилсан заавар, стандартын дагуу, мэргэжлийн хяналтын дор гүйцэтгэдэг тогтолцоонд шилжүүлснээр нөөцийн бараа материалын хадгалалтын хугацаа, чанар, аюулгүй байдалд тавих хяналт сайжирч, хадгалалтын явцад гардаг техникийн болон технологийн алдагдлаас урьдчилан сэргийлэх боломж бүрдэнэ.

6. Гамшгийн үеийн шийдвэр гаргах ажиллагааг шуурхай болгох: Гамшиг, ослын үед улсын нөөцөөс бараа гаргахад заавал Засгийн газрын шийдвэрийг хүлээдэг нь хариу арга хэмжээ авах, хор уршгийг арилгахад цаг хугацаа алдах шалтгаан болж байна. Иймд онцгой нөхцөл байдлын үед нөөцийг Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр шуурхай гаргаж, дараа нь Засгийн газарт танилцуулан шийдвэрлүүлдэг механизмыг хуульд нэмж оруулснаар иргэдэд үзүүлэх тусламжийг шуурхай болгоно.

7. Хууль тогтоомжийн нийцэл, хэл зүйн найруулгыг сайжруулах: Улсын нөөцийн тухай хуулийг бусад салбарын хууль тогтоомжтой уялдуулан нийцүүлэх, хэл зүй, найруулгын хувьд ойлгомжгүй, зөрчилтэй зүйл, хэсэг, заалтыг засварлан, эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгох шаардлагатай байна.

Дүгнэж хэлбэл, Улсын нөөцийн тухай хуулийг зөвхөн ерөнхий чиг үүрэг заасан бус, шинжлэх ухааны тооцоололд суурилсан, эдийн засгийн үр ашигтай, гамшгийн үед шуурхай ажиллах чадвартай, төлөвлөлт, хадгалалт, сэлгэлт, санхүүжилт гэсэн бүх шатанд нарийвчилсан процесс, стандарт, хариуцлагыг тодорхой болгосон "Процессын хууль" болгон шинэчлэх шаардлагатай байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

2.1. Зорилго, бүтэц

Улсын нөөцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн зорилго нь стратегийн, гамшгийн болон орон нутгийн нөөцийн бэлэн байдлыг сайжруулах, улсын нөөцийн удирдлага зохицуулалтыг боловсронгуй болгох, хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой практикт гарч буй бэрхшээл, гамшгийн улмаас иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, нийгэм, эдийн засагт учирч болзошгүй хүндрэлийг шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг сайжруулахад чиглэнэ.

Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Улсын нөөцийн тухай хууль нь 4 бүлэг, 19 зүйл, 31 хэсэг, 52 заалттай.

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хууль[1]-ийн 24 дүгээр зүйлд заасан хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлбэрээр боловсруулна.

Хуулийн төслийн бүтэц 5 зүйлтэй байх бөгөөд зарим хэсэг, заалтыг шинээр нэмэх, өөрчлөн найруулах, нэмэлт оруулах, өөрчлөх, хасах, хүчингүй болгох, хуулийг дагаж мөрдөх хугацаа гэсэн бүтэцтэй, 2 зүйл, 13 хэсэг, 27 заалт нийт 42 нэгжид нэмэлт, өөрчлөлт орж байна. Үүнд:

- *Шинээр нэмж орох – 1 зүйл, 7 хэсэг, 14 заалт;*
- *Өөрчлөн найруулах – 2 заалт;*
- *Нэмэлт орох – 1 зүйл, 4 хэсэг, 7 заалт;*
- *Өөрчлөх – 2 хэсэг, 5 заалт байна.*

Хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж буй хэмжээ нь Улсын нөөцийн тухай хуулийн нийт зүйл, хэсэг, заалтын ойролцоогоор **41.3%** байгаа тул Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25.1.2-т заасан хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах 50 хувийн босгонд хүрэхгүй байгаа тул уг төслийг "Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль" хэлбэрээр боловсруулах нь хууль зүйн бүрэн үндэслэлтэй.

2.2. Хуулийн төслийн гол агуулга

Төсөлд дараах зарчмын шинжтэй зохицуулалтуудыг тусгалаа:

1. Орон нутгийн нөөцийн эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгох талаар: "Орон нутгийн нөөц" болон "улсын нөөцийн агуулах"-ын нэр томьёог хуульчлан, орон нутгийн нөөцийг тухайн шатны төсөвт гамшгаас хамгаалах арга хэмжээний зардалд жил бүр тусгаж бүрдүүлэхээр зохицуулсан. Улсын нөөцийн тухай хуулийн 3.1.10, 3.1.11-т шинээр нэр томьёог тодорхойлж, 13.1.11 болон 14.1.4-т орон нутгийн нөөцийн журмыг батлах, хэрэгжилтэд хяналт тавих эрхийг Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн болон төрийн захиргааны байгууллагад олгохоор

[1] 2015 оны 5 дугаар сарын 29-ний өдөр батлагдаж, тухай бүр нэмэлт өөрчлөлт орсон Хууль тогтоомжийн тухай хууль. https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=11119

төсөлд тусгав. Мөн 16.1.1-д орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр бүрдүүлэх, зарцуулах заалтыг өөрчлөн найруулж оруулав.

2. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл ба агуулахын ашиглалтыг сайжруулах талаар: Агуулах шинээр барих, өргөтгөх ажлыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр гүйцэтгүүлэх, түншлэгч нь нууцын болон аюулгүй байдлын шалгуур хангасан байх, мөн ашиглагдаагүй сул багтаамжийг стандартын дагуу түрээслүүлж, орлогыг төсөвт төвлөрүүлэн цаашид засвар үйлчилгээнд зарцуулах механизмыг нээж өгөхөөр тусгав. Улсын нөөцийн тухай хуулийн 7.4, 7.5-д агуулахыг түрээслүүлж болохыг, 10.2-т агуулахын барилга байгууламжийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлж болохыг тодорхой зааж өглөө.

3. Гамшгийн үеийн шуурхай удирдлага ба мэдээллийн сан үүсгэж, ашиглах талаар: Гамшгийн онцгой нөхцөл байдалд нэн түрүүнд шаардлагатай бараа, материалыг улсын нөөцөөс Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр шуурхай гаргаж, дараагийн Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулан баталгаажуулдаг уян хатан зохицуулалтыг хуулийн 14.1.5-д оруулж, гамшгийн үеийн шуурхай үйл ажиллагааны эрх зүйн боломжийг нээж өгөв. Улсын болон орон нутгийн нөөцийн хөдөлгөөний мэдээллийг "Гамшгийн мэдээллийн сан"-д төвлөрүүлж бүртгэх үүргийг 14.2 болон 15.1.5-д тусгасан бөгөөд 16.1.5-д орон нутгийн нөөцийн мэдээллийг өөрчлөлт орсон тухай бүрт ажлын 5 өдрийн дотор уг цахим санд бүртгүүлж байхыг үүрэг болгов. Мөн 15.1.6-д улсын нөөц бүрдүүлэх саналыг боловсруулахдаа "холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран" боловсруулахаар хуульчлав.

4. Гэрээт хадгалагчийн статус, үүргийн талаар: Нөөц хадгалах хувилбар буюу "гэрээт хадгалагч"-ийн эрх зүйн статусыг тодорхойлон баталгаажуулж, хуулийн төсөлд шинээр 17^1 дүгээр зүйлийг нэмсэн. Энэхүү зүйлээр гэрээт хадгалагчийн хүлээх үүрэг, тавигдах шаардлага, лабораторийн шинжилгээний дүгнэлт гаргуулах үйл явцыг хуульчилж, 18.3-т хохирлыг бүрэн хариуцах зохицуулалтыг оруулаа.

5. Нэр томьёо, үйл ажиллагааны нарийвчлалын талаар: Хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулах зорилгоор зарим нэр томьёог тодотгож, үйл ажиллагааны хүрээг тэлэхээр тусгав. Улсын нөөцийн тухай хуулийн 3.1.8-д нөөцийн анги, салбарын чиг үүрэгт "сэлгэлт"-ийг нэмж, хуулийн 1, 10 дугаар зүйл болон бусад заалтуудад "сэлгэх, шинэчлэх" гэдэг нэр томьёог системтэйгээр нэмж оруулав. Мөн "Олон улсын гэрээ", "Гамшгаас хамгаалах тухай", "Төсвийн тухай" хуулиудыг иш татан хоорондын уялдааг хангав.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар

Нийгмийн үр дагавар: Гамшиг тохиолдсон үед иргэдэд хүрэх хүнс, хоргодох байр, эм тарианы тусламж цаг алдалгүй, орон нутгийн түвшинд шуурхай хүрэх боломж бүрдэж, хүн амын амь нас, эрүүл мэндийг авран хамгаалах чадавх эрс дээшилнэ. Гамшигт өртсөн иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээ шуурхай болж, гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх чадавх дээшилнэ.

Эдийн засгийн үр дагавар: Зарим төрлийн сул агуулахыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг ашигласнаар улсын төсвөөс агуулах барих, хадгалахад гарах зардлыг хэмнэнэ. Нөөцийн барааг хугацаа дуусахаас өмнө зөв горимоор сэлгэснээр үнэгүйдэх, устгалд орох эдийн засгийн

алдагдлаас бүрэн сэргийлж, нөөцийн удирдлага сайжирснаар эрсдэл буурч, зардал хэмнэгдэнэ. Шинээр ажлын байр, салбар нэгж байгуулах шаардлагагүй тул төсөвт нэмэлт ачаалал ирэхгүй.

Хууль зүйн үр дагавар: Улсын нөөцийн тухай хууль нь Гамшгаас хамгаалах тухай хууль болон бусад холбогдох хуулиудтай бүрэн нийцэж, хяналтын систем цахимжиж, эрх, үүрэг, хариуцлагын тогтолцоо, хэрэгжих механизм нь тодорхой болно.

Энэхүү нэмэлт, өөрчлөлтөөр улсын нөөцийг бүрдүүлэхэд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэх, орон нутгийн хариуцлагыг өндөрсгөх, гамшгийн үед цаг алдалгүй хариу арга хэмжээ авах болон цахим хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлэхэд чиглэсэн болно.

Дөрөв. Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хууль тогтоомжийн талаар

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжтой бүрэн нийцнэ.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан бусад хуульд нэмэлт өөрчлөлт орохгүй. Хууль батлагдсанаар шинээр боловсруулах "Орон нутгийн нөөц бүрдүүлэх, хадгалах, зарцуулахтай холбогдсон нийтлэг журам"-ыг Монгол Улсын Засгийн газар, "Улсын нөөцийн мэдээллийг гамшгийн мэдээллийн санд бүртгэх, мэдээллийн ангилал, хандах эрх, нууцлал, аюулгүй байдлыг хангах журам"-ыг Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тус тус батлах бөгөөд шинэчлэн найруулах, хүчингүй болсонд тооцох хууль тогтоомж байхгүй.

---oOo---